

Biuletyn Informacji Publicznej

Instytutu Pamięci Narodowej
Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

Dane osoby z katalogu osób "rozpracowywanych"

Imiona: Jan

Nazwisko: Oryl

Miejsce urodzenia: Raczyny pow. Mława

Data urodzenia: 17-04-1916

Imię ojca: Jan

Imię matki: Józefa

Dodatkowe informacje:

Treść zapisów ewidencyjnych

Opis materiałów

Stan zachowania

Uwagi

Jan Oryl (ur. w kwietniu 1916) od roku 1946 był zakonspirowanym współpracownikiem, a wiosną 1947 żołnierzem Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK) i następnie antykomunistycznego Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) na terenie powiatów Działdowo i Mława. Współdziałał w walce ww. organizacji z komunistycznymi okupantami kraju - w konspiracyjnej siatce zbrojnego oddziału ROAK/ NZW pod dowództwem por. Franciszka Majewskiego pseud. „Słony”, „Mściciel”. Jan Oryl figuruje w aktach i zapisach ewidencyjnych oraz w kartotekach WUBP i MBP / MSW w Warszawie, WUBP w Bydgoszczy, PUBP Rypin, PUBP Mława i PUBP Działdowo z lat 1947-1950. Zapisano w nich między innymi, że Jan Oryl to "w 1947 r. członek bandy >Mściciela< w org. NZW", który "brał udział w napadach z bronią". Zanotowano, że Jan Oryl został "aresztowany w wyniku pościgu za bandą w dniu 14 lipca 1947 r." i wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 22.09.1947 r. skazany na karę śmierci i przepadek całego mienia na rzecz państwa. W kartotece osób skazanych zanotowano, że Jan Oryl „zmarł dnia 11.11.49 r., U.S.C. Rawicz" (w komunistycznym więzieniu w Rawiczu, gdzie przebywał od dn. 10 czerwca 1948). Nie zapisano ani przyczyny, ani okoliczności śmierci ww. więźnia.

Wpis na podstawie zapisów ewidencyjno-kartotecznych.

Jan Oryl figuruje wraz ze stu kilkunastoma innymi żołnierzami i współpracownikami Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK) oraz Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach KW MO w Bydgoszczy zatytułowanych "Grupa bojowa >Mściciela<". Te akta i materiały, w tym m.in. kwestionariusze osobowe żołnierzy i współpracowników ROAK i NZW oraz "karty [ich] czynów", zostały opracowane w latach 1972-1988 (na bazie dawnych materiałów UB z lat 1940-ch i 1950-ch) przez Wydział "C" Komendy Wojewódzkiej MO w Bydgoszczy. W kwestionariuszu osobowym dot. Jana Oryla zapisano między innymi, iż ww. to "członek grupy bojowej >Mściciela<", który w dniu 14 lipca 1947 został aresztowany i wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 22.09.1947 skazany na karę śmierci. Zanotowano "brak potwierdzenia" wykonania tej kary.

IPN By 09/8 t. 1 (Nr 8/0), IPN By 011/4.

Jan Oryl figuruje jako "podejrzany" wraz z kilkudziesięcioma innymi żołnierzami i współpracownikami Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK) i Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w aktach śledztwa prowadzonego w latach 1947-1949 przez UB z PUBP Rypin i Wydział Śledczy WUBP Bydgoszcz. Śledztwo dot. przede wszystkim okoliczności współpracy kilkunastu "podejrzanych" z partyzanckim oddziałem ROAK/ NZW pod dowództwem por. Franciszka Majewskiego pseud. „Mściciel” oraz sprawy zastrzelenia w sumie 17 funkcjonariuszy MO, UB i ORMO w dniu 12 lipca 1947 w Okalewie i okolicy przez oddział „Mściciela”, w tym udziału w tej akcji (ujętych przez UB kilka dni później) członków tego oddziału: Jana Oryla i Józefa Łuzińskiego pseud. "Gruby". Jan Oryl i Józef Łuziński byli "podejrzani" o "przestępstwa z art. 86 § 2 kkwp i art. 18 § 1 dekretu z dnia 13.06.1946 r.", następnie zostali oskarżeni i skazani na kary śmierci. Akta te zawierają między innymi protokoły przesłuchań osób "podejrzanych" i świadków, postanowienia o umorzeniu postępowania wobec kilku osób, odpisy aktów oskarżenia i wyroków, karty E-11 i E-15, materiały dot. okoliczności zabicia funkcjonariuszy MO i UB pod Okalewem.

IPN By 0106/4 t. 2-3/J (726/3) mikrofilm.

Akta sądowe Wojskowego Sadu Rejonowego w Warszawie z lat 1947-1948. Śledztwo było prowadzone w latach 1947-1948 przez UB z PUBP Działdowo i Wydział Śledczy WUBP Warszawa i dot. przede wszystkim okoliczności współpracy Jana Oryla z konspiracyjnymi strukturami AK/ ROAK na terenie powiatu mławskiego w latach 1946-1947. Akta te zawierają m.in. protokoły przesłuchań Jana Oryla z 17 lipca 1947 i 26 lipca 1947 oraz z 13 grudnia 1947, 15 grudnia 1947 i 5 stycznia 1948. Zawierają także odpis wyroku WSR w Warszawie z dn. 18 lutego 1948 i pismo naczelnika więzienia w Rawiczu z 26 stycznia 1950 informujące WSR w Warszawie o śmierci Jana Oryla "w tut. więzieniu" w dniu 11.11.1949, inne dokumenty informują o zaawansowanej chorobie (gruźlica) ww. więźnia od lata 1949.

IPN BU 1022/14 (Sr. 56/48).

Akta śledztwa prowadzonego przez UB z PUBP Działdowo i WUBP w Olsztynie dotyczące Jana Oryła oskarżonego o to, że w dniu 31.05.1947 "wszedł w porozumienie z członkami bandy podającej się za AK" (tj. z Sewerynem Oryłem, Karolem Rakoczym i innymi"), z którymi następnie "wziął udział w dn. 2 VI 1947 r. w napadzie". Akta te zawierają m.in. opis akcji zbrojnej przeprowadzonej przez grupę partyzantów ROAK/ NZW.

IPN Bi 0090/505/D (505/3) mikrofilm.

Jan Oryl występuje wraz z kilkunastoma innymi żołnierzami i współpracownikami Ruchu Oporu Armii Krajowej (ROAK) oraz Narodowego Zjednoczenia Wojskowego (NZW) w tzw. aktach kontrolnych śledztwa - prowadzonych w roku 1947 przez Wydział Śledczy WUBP Bydgoszcz. Śledztwo UB dot. przede wszystkim okoliczności współpracy kilku osób "podejrzanych" z partyzanckim oddziałem ROAK / NZW pod dowództwem por. Franciszka Majewskiego pseud. „Mściciel”. Akta te zawierają między innymi protokoły przesłuchań i rewizji kilku osób "podejrzanych" i świadków.

IPN By 070/680 t. 3 (726/III).

Jan Oryl figuruje w skorowidzach więźniów Centralnego Więzienia w Rawiczu z lat 1948-1949 oraz w "Wykazie osób straconych lub zmarłych, skazanych w latach 1945-1956 za przestępstwa antypaństwowe" z roku 1990.

IPN Po 3/42, IPN Po 3/42, IPN Po 3/45, IPN Po 3/96, IPN Po 3/35, IPN Po 192/19 (84/1).

Jan Oryl figuruje w opracowaniu zatytułowanym "Lista osób zmarłych w więzieniach polskich w latach 1944-1956. Część pierwsza. Więzienia karno-śledcze. Tom 3" (Ministerstwo Sprawiedliwości. Centralny Zarząd Zakładów Karnych, 1993). W tym opracowaniu zapisano m.in., że Jan Oryl został uwięziony w dniu 28.11.1947, a data i miejsce jego śmierci to: 11.11.1949 Rawicz.

IPN BU 1820/3.